

Notmark gamle kro

- et gæstgiveri gennem århundreder

Mere end 300 år efter at kroen blev bygget ligger den her stadig. Mange af bygningsdelene er originale og huset er stadig lavloftet og opvarmet af 2 brændeovne som primær varmekilde.

Huset er nænsomt moderniseret og fremstår på mange måder som dengang det blev bygget. Dørene er lave og for det meste med klinker og gamle smedede beslag. Vinduerne er med bly som de oprindelige.

Går man ind af den lave hoveddør går man hen over en meget gammel gravsten der har sin helt egen historie.

I forgangen hænger det gamle kroskilt med navnet på den sidste kromand og inde bag skimter man bemalingen fra den forrige.

I hegnet i haven vokser der humle som sandsynligvis har været anvendt til ølbrygning. Den gamle kampestensbrønd er fritlagt og står med pumpe i gården bag huset.

Den gamle kro skriver sig formentlig tilbage til slutningen af 1600 tallet. Der er fundet munkesten i huset som sandsynligvis stammer fra Østerholm slot der blev brudt ned i 1677. Ved en krotælling i 1704 var kroen med. Alderen på den sammenbyggede stald kendes ikke, men den er med på matrikelkort fra midten af 1800 tallet.

Kroen er oprindeligt et Indersted og Gæstgiveri, men der har i tillæg været udført forskellige håndværk.

Gennem kirkebøger er der fundet ejerne samt deres familieforhold fra omkring 1800.

Kroen i 1866 og 2020

Huset har ikke gennemgået de store udvendige forandringer gennem de sidste 150 år. En dør er blevet fjernet og enkelte mure har mistet bindingsværket. De to lindetræer, der under tyskertiden gav kroen navnet "Unter dem Linden" er fældet.

Foto fra 1866 hvor 2 lindetræer markerede indgangsdøren.

Foto fra 2020 hvor den markante bygning har bevaret sit udseende.

Der var mange håndværk

Gæstgiveri

Gæstgiveriet blev nedlagt i 1947. Fra forgangen var der til venstre krostue og til højre blev der spillet og danset. I vognporten er der 3 ringe hvor man tøjrede hestene når man var på kro.

Indersted (landbrug på lejet jord)

Oprindeligt var der kun en lille bindingsværks staldbygning, men i midten af 1800 tallet blev staldbygningen udvidet. Jorden solgtes fra og landbruget nedlagt omkring 1960.

Baghuset

Hovedhuset er også her bygget op i 2 etager. I enden af huset er der en vognport med 3 ringe i væggen hvor man kunne tøjre hesten under krobesøg.

I bygningen til venstre har der bl.a. været en stor bageovn.

Fra haven ses den meget specielle bygning samt den gamle brønd.

Snedkeri på loftet

I en tidsperiode har der været snedkeri på loftet. Snedkeriet var i overbygningen ud mod vejen.

Vandmøllen

Uldspinderi / drejeværksted

Der er spundet uld ved hjælp af vandkraften i bækken fra 1858 og der har samtidig været drejeværksted. Idet der er fundet møllesten, må der også have været en melkværn. Bækken blev rørlagt omkring 1955.

Gravstenen der blev til trappesten

En gammel gravsten foran indgangen til den gamle kro i Notmark har også sin historie. Den tidligere gravsten der var lavet til en smed har i hjørnerne indhugget en hestesko, en tang, en hammer og en nøgle, skulle transporteres til Hørup på hestevogn. Kusken skulle efter at have hentet stenen på kirkegården lige have en snaps og stoppede ved kroen. Efter at have fået, en eller måske flere snaps, skulle han hurtigt hjemad med stenen. Da kroen ligger på en stejl bakke og han måske har givet hesten et ordentligt rap for at komme i gang, så røg stenen af vognen og knækkede da den ramte jorden. Kusken blev så ærgerlig over det skete, at han ikke ville have den nu ødelagte sten med sig hjem til Hørup, så nu ligger stenen sikret med jern som trappesten foran den tidligere kro.

Gravstenssymboler

Hestesko

Hammer

Knibetang

Skruenøgle

Vandmøllen med flere funktioner

Gennem en længere årrække har der også været drevet uldkarteri her på stedet. I den forbi-løbende bæk, hvor et vandhjul var anbragt, fik man drivkraften til maskinen. Denne virksomhed grundlagdes af Hans Iversen i året 1858 og fortsattes af hans søn og efterfølger C. Iversen til 1884, da det nedlagdes. Det bedste år som forretningen havde, var 1867, da der forarbejdedes 616 numre gav tilsammen 1777 (pund) uld.

Der er senere fundet en slibesten og to møllesten ved udhuset hvor vandmøllen har været så der har sikkert også været malet mel. Endvidere er der beretning om at Hans Iversen var både snedker og drejer, så vandmøllen har sikkert også været anvendt til trædrejning.

Bækken blev rørlagt i 1953 / 1954.

*Den store møllesten (ca. 60 cm i granit.
Fundet under gulvet hvor møllen stod.*

Den lille møllesten (ca. 25 cm.

Heglen til at rede uld før spinning. Er blevet brugt ved møllen. Fremstillet af Fangel i 1854.